

УДК 061.2:001]:[050:027.54(477.83.25)]“1900/1914”

**НАУКОВИЙ КОНТЕНТ ВИДАННЯ
«ХРОНІКА НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА імени ШЕВЧЕНКА»
ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ІСТОРІЇ ТОВАРИСТВА (1900–1914)**

Марія Пірко

*PhD, наукова співробітниця відділу наукової бібліографії
ЛННБ України ім. В. Стефаника*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6028-0153>

DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16\(32\)-3](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2024-16(32)-3)

Акцентовано питання інформаційного потенціалу видання «Хроніка НТШ» як джерела до вивчення історії Товариства на тлі суспільно-політичних процесів у довоєнний період. Дослідження особливостей структури друкованого органу дало змогу виявити та виокремити науковий контент: статті дійсних членів НТШ; повідомлення про наукову діяльність та зв'язки інституції з іншими науковими та культурними осередками; реєстрація друкованих видань; біографічні відомості. Збірник висвітлює напрями наукової роботи НТШ у 1900–1914 роках, наукові зацікавлення українських дослідників (історія, археографія, етнографія, фольклористика, географія, літературознавство, біографістика), виміри співпраці галицьких і наддніпрянських учених в окреслений період, організаційний зв'язок з інституціями за кордоном та активну участь членів Товариства у міжнародному науковому житті. Досліджуваний матеріал є незамінним джерелом для аналізу розвитку національної науки, зокрема гуманітаристики на початку ХХ ст., реконструкції тематики української книги, висвітлення розвитку бібліотекознавства та книгознавства, доповнення української біографістики цінною інформацією про життєвий і творчий шлях видатних українських чи закордонних учених.

Ключові слова: *Наукове товариство імени Шевченка, «Хроніка НТШ», науковий контент, гуманітаристика, галицькі та наддніпрянські вчені, науково-пошукові експедиції, біобібліографія.*

Постановка проблеми. Уже понад 150 років Наукове Товариство імени Шевченка продовжує активно працювати на науковій ниві, незважаючи на різні суспільно-політичні завірюхи, міжвоєнні, післявоєнні та сучасні катаклізми, які спіткали Україну. Воно постало

у 1892 р. після реорганізації Літературного товариства імені Шевченка у Львові (1873) і досить швидко перетворилося на всеукраїнський науковий та культурний центр, який спрямовував дослідницьку та видавничу діяльність на розвиток і популяризацію національної науки. Видавнича діяльність інституції була і донині залишається значущою та невід'ємною частиною академічного життя. Своїми виданнями Товариство демонструвало перед усім світом наявність української науки, а в ширшому значенні – української культури. За сучасними даними, протягом 1873–1940 рр. НТШ видало 591 том серійних видань, збірників праць, матеріалів, підручників, інформаційних друків [13, с. 10]. З усієї сукупності різноманітних видань Товариства, які виходили до і після Першої світової війни, важливою є «Хроніка Наукового Товариства імені Шевченка», яка детально висвітлює історію НТШ на тлі доби, організаційний зв'язок з науковими установами за кордоном та активну участь його членів у міжнародному науковому житті, що було запорукою успішного розвитку і процвітання українства, репрезентації українських досліджень на світовій арені. Досі це видання залишається важливим документом історичного розвитку та діяльності наукового товариства, що зуміло об'єднати найкращі сили західних і східних регіонів України, а також цінним джерелом для дослідників, яке зафіксувало та зберегло цікаві свідчення про розвиток української науки в Галичині першої половини ХХ ст., зокрема гуманітаристики.

Мета дослідження – актуалізувати питання інформаційного потенціалу видання «Хроніка НТШ» як нарративного джерела дослідження історії Товариства, виявити, виокремити та проаналізувати науковий контент, що висвітлює напрями дослідницької роботи членів НТШ у довоєнний період.

Об'єкт дослідження – випуски «Хроніки НТШ» за 1900–1914 роки (59 чисел), які зберігаються у фондах Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка.

Методологія. У статті застосовано загальнонаукові методи: аналіз та синтез (виокремлення окремих структурних елементів кожного числа та їхня систематизація з метою формування загальної концепції видання), індукція та дедукція (формулювання певних висновків і узагальнень), типологічний (визначення груп публікацій на основі схожості їхньої структури та способу подання

відомостей). Також використано спеціальні методи – якісний контент-аналіз (окреслення тем і проблем публікацій із подальшим їхнім інтерпретуванням).

Аналіз джерел, досліджень і публікацій. Матеріали «Хроніки НТШ» вже неодноразово використовували у дослідженнях українські вчені, переважно в контексті організаційної діяльності наукового осередку; історичних (Леонід Зашкільняк, Іван Зуляк, Тетяна Савенко), книгознавчих (Роман Голик), бібліотекознавчих (Галина Сварник, Наталія Рибчинська) і музеєзнавчих (Віталій Кушнір) студій, особливо випуски за 1920–1930 роки. Натомість період 1900–1914 років залишається маловивченим, особливо, коли йдеться про друкований орган як наративне джерело вивчення історії Товариства та наукової роботи його членів. Це зумовлює актуальність пропонованої статті.

Загальну характеристику «Хроніки НТШ» як одного з видань установи, його структуру подала Мар'яна Комариця [7] у комплексній тритомній бібліографії українських часописів Львова. Окремі публікації друкованого органу про роботу Історично-філософської секції та Бібліографічної комісії стали об'єктом дослідження Олега Купчинського, Мирослава Мороза, Луїзи Ільницької у статтях в «Енциклопедії НТШ» [4; 10], збірнику матеріалів «150 років на службі української науки та культури. Гуманітарні науки» [13]. Також діяльність голови Товариства Михайла Грушевського та Археографічної комісії потрапили у фокус уваги Мирона Капраля й Андрія Фелонюка [5]; етнографічні дослідження членів товариства – Михайла Глушка [1], Ростислава Конти [8]; біобібліографічні матеріали – Тетяни Кульчицької [9], Софії Когут [6] і Тетяни Дубової [3], яка акцентувала увагу на міжвоєнному періоді.

Варто відмітити статті Володимира Гнатюка, довголітнього редактора цього видання, про історію наукового осередку у Львові з нагоди 50-літнього ювілею, які друкували у декількох числах «Літературно-наукового вістника» (1925. Т. 86, кн. 1–4; Т. 87, кн. 5–8; Т. 88, кн. 10–11), а з нагоди 110-річчя НТШ Український вільний університет видав їх окремою монографією з ґрунтовною передмовою Володимира Яніва [2].

Емпіричну базу становлять періодичні наукові видання Товариства, зокрема окремі випуски «Записок НТШ».

Виклад основного матеріалу. «Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка» (1900–1939) була першим інформаційним бюлетенем, у якому публікували звіти й матеріали про його діяльність. Актуальність друкованого органу – очевидна, оскільки до того «справоздання» публікували на сторінках «Записок Наукового Товариства імени Шевченка» у рубриках «Наукова хроніка НТШ», «З Товариства», «Бібліографія», що впливало на зміст збірника та унеможливило чисельній українській аудиторії ознайомитися з активністю Товариства на науковій та громадській ниві. Значення видання, на думку Т. Кульчицької, важко переоцінити, «бо те, що колись було поточною інформацією, зараз є історією людей, які безпосередньо творили Товариство» [9, с. 127].

Друкований орган виходив регулярно щокварталу у двох виданнях – українською (74 числа) і німецькою (59 чисел) мовами. Після війни видавали тільки україномовну версію і лише перед загальними зборами (15 чисел)¹. Бюлетень отримували всі члени Товариства безкоштовно. Перший випуск мав назву «Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка», назва другого і всіх наступних до 1906 р. звучала: «Хроніка українсько-руського Наукового Товариства імени Шевченка у Львові», що вказувало на національну приналежність видання у мультикультурній Австро-Угорській імперії. Решта чисел до 1939 р. виходили як «Хроніка Наукового Товариства імени Шевченка». Упродовж 1900–1939 років структура і форма видання зазнавали мінімальних коректив. Зміни в архітектоніці, зокрема рубрикації, зумовлювали конкретні завдання Товариства, а частіше – його можливості й обставини, пов'язані з діяльністю членів.

«“Хроніка” НТШ є дзеркалом, що відбиває багатогранну діяльність цієї організації, її секцій і комісій, музеїв, інститутів, бібліотеки, різних фондів, людські і громадські стосунки. Вона може служити важливим джерелом інформації як для дослідження діяльності Товариства в цілому, так і окремих її ділянок» [9, с. 128]. Опубліковані тут матеріали, особливо звіти загальних зборів, засідань виділу, секцій та комісій, – наголосила М. Комариця, – висвітлюють полеміку членів установи щодо статутних, фінансових й кадрових, мовних, правописних та освітніх проблем, дискусії не лише про

¹ Тільки Математично-природничо-лікарська секція після війни видавала свої звітні документи німецькою мовою (26 випусків).

організаційно-адміністративні, а й світоглядні питання [7, с. 107–110] у контексті суспільно-політичного, економічного і культурного розвитку української нації, розділеної між різними державами², з відображенням усіх значних і, на перший погляд, незначних моментів.

Редакційну політику друкованого органу характеризували: максимально повне відтворення подій та їхній ґрунтовний аналіз, що сприяло формуванню цілісної громадської думки і росту національної свідомості, але в жодному випуску не подано склад редакції. З додаткових джерел дізнаємося, що основний тягар редакторської праці ліг на плечі секретаря виділу НТШ Володимира Гнатюка (1899–1913), який, крім нових чисел бюлетеня, опікувався «дуже дбайливо про документацію» Товариства. Він підготував і видав 66 випусків «Хроніки НТШ» з 1899 до 1923 року [2, с. 9]. Ймовірно, далі впорядкуванням і редакцією видання займалися нові секретарі виділу, що було одним із їхніх обов'язків [2, с. 63]: Роман Цегельський (1923–1935, 1937–1939), Іван Крип'якевич (1935–1937).

Дослідження особливостей структури видання дало змогу зафіксувати розмаїтість рубрик і жанрової палітри (звіти, інформаційні повідомлення, статті, біографії, некрологи, статистичні таблиці, привітання, звернення, каталоги, промоції, ілюстрації) та виокремити «матеріали, що містять елементи наукового аналізу» [8, с. 278] – умовні групи публікацій із відомостями про наукову роботу членів Товариства у довоєнний період: 1) статті дійсних членів НТШ; 2) повідомлення про наукову роботу та зв'язки установи з іншими науковими та культурними осередками; 3) рестрація друкованих видань; 4) біографічні відомості.

Особливо вартісними для дослідників є матеріали першої групи – статті дійсних членів Товариства. Хоч їх лише декілька і вони мають більше оглядовий і методичний характер, часто не структуровані за основними елементами традиційної композиції для ґрунтовної дослідницької публікації (актуальність, проблематика, гіпотеза, історіографічна і джерельна бази, виклад матеріалу, висновки, список літератури), проте детально висвітлюють різносторонню працю установи, увиразнюють наукові зацікавлення українських

² На початку ХХ ст. Буковина, Галичина і Закарпаття входили до складу Австро-Угорської імперії, а Волинь, Наддніпрянщина, східні та південні регіони України – до Російської імперії.

учених (історія, археографія, географія, літературознавство, біографістика). Цікавими є ґрунтовні роботи М. Грушевського на сторінках видання, в яких автор порушував важливі питання розвитку та популяризації національної науки. Зокрема, стаття «Дотеперішній розвій Наукового Товариства імені Шевченка», яка відкриває перше число «Хроніки НТШ» (1900. Ч. 1). У ній коротко висвітлено історію розвитку інституції від часу її створення у 1873 р. як Літературного товариства імені Шевченка, підкреслено ідею тісної співпраці українських науковців по обидва боки Збруча та пояснено причини його реорганізації в наукове у березні 1892 р. за проєктом Олександра Барвінського. Також М. Грушевський звернув увагу на структуру Товариства (бібліотеку, друкарню), особливості наукової та видавничої роботи. Статтю доповнюють портрети фундаторів (Олександра Кониського, Єлизавети Милорадович, Дмитра Пильчикова, Михайла Жученка, Степана Качали, Корнила Сушкевича), світлина приміщення товариства на вул. Чарнецького (нині – вул. Винниченка) та позитивні відгуки закордонних учених про початковий етап діяльності НТШ (віденського академіка Ватрослава Ягіча та професора Берлінського університету Олександра Брікнера), низка схвальних рецензій на історичні статті дійсних членів у часописі «Київська Старина».

У публікації «Записка предложена археографічній комісії проф. Грушевським в справі видання корпусу матеріалів до історії козащини» (1905. Ч. 24) він насамперед пояснив актуальність своєї пропозиції, охарактеризував основну мету, завдання, хронологічні межі, зміст майбутнього видавничого проєкту і зазначив, що Археографічна комісія має «моральний обов'язок» зосередитися на цій справі, оскільки наявна тематична друкована продукція, як українська (передусім праці Миколи Костомарова та Київської археографічної комісії), так і російська та польська не мають системного характеру у вибірці джерел до історії цього періоду і дають змогу висвітлити лише його поодинокі аспекти, а також підкреслив, що реалізувати цю ідею Товариству буде не дуже складно, оскільки є чимало амбітних молодих істориків, для яких козацька доба становитиме «надзвичайно вдячне поле» для досліджень. Для виконання цього плану М. Грушевський залучив найбільш талановитих своїх учнів, які опрацювали документальний матеріал із українських,

краківських, варшавських, московських та петербурзьких архівів, за можливості, відбували археографічні експедиції для збору джерел на тему козаччини кінця XVII і початку XVIII ст. Зокрема Іван Кревецький та Іван Джиджора восени 1905 р. (1905. Ч. 23. С. 10); 1912 р. Степан Томашівський вивчав документи доби Б. Хмельницького в італійських та ватиканських архівах (1913. Ч. 53. С. 8). Як редактор і керівник видання професор розподілив періоди, над якими мали працювати молоді вчені: Іван Крип'якевич (формування козаччини – до 1640 р.), Василь Герасимчук (період Руїни за 1657–1665 років), І. Кревецький (часи Петра Дорошенка), І. Джиджора (Гетьманщина в 1720–1740 роках) та інших [5, с. 17].

Видання корпусу матеріалів до історії української козаччини актуалізувало проблему джерельного забезпечення наступного періоду державного життя українських земель – доби Гетьманщини. 1908 року на засіданні Археографічної комісії історик Олександр Грушевський подав концепцію нового проєкту під назвою «Плян видання актів з внутрішньої історії Гетьманщини». Він детально висвітлював актуальність такого видання, його структуру, історіографічне та документальне наповнення, наголосив про наукову та суспільну значущість, адже йшлося про реконструкцію бібліографії для відтворення досвіду українського модерного державотворення, що інспірувало політичні амбіції нашого народу на зламі XIX–XX ст. (1908. Ч. 36). З цими аргументами цілком погодилося керівництво НТШ, передусім сам М. Грушевський. За його пропозицією, на засіданні Історично-філософічної секції в грудні 1908 р. ухвалено: проєкт документального видання матеріалів Гетьманщини вважати пріоритетним, вартим підготовки та опублікування поза встановленою черговістю (1908. Ч. 36. С. 15, 20).

Надважливою для тогочасного і сучасного суспільно-політичного життя українців та розвитку національної науки була стаття С. Томашівського «В справі етнографічної карти України-Руси: (Проєкт)» (1907. Ч. 31), у якій автор підкреслив нагальну потребу науково обґрунтованої карти етнографічного районування українських територій від «Татрів по Кавказ» як частини європейського континенту, а також наголосив, що спроби впорядкування загальних та спеціальних мап уже були неодноразово, але вони, як правило, мають малий розмір і підходять виключно для практичного

чи шкільного вжитку. Він звернув увагу на основні помилки, допущені при створенні карт, і сформулював методичні вимоги для укладачів наукової етнографічної карти України: 1) повнота і достовірність джерельного матеріалу, який можна отримати через комплексну дослідницьку та методичну роботу, звірення статичних відомостей; 2) добре технічне виконання карти; 3) великий розмір (масштаб не менший 1:300 000). С. Томашівський зауважив, що цей проєкт повинні зробити самі українці заради власних національних і політичних інтересів та детально розписав кроки для українських учених, щоби втілити цю ідею (18 пунктів). Серед них: Етнографічна комісія НТШ має встановити контакти з етнографічною комісією Українського наукового товариства у Києві, вислухати їхні критичні зауваження щодо проєкту; щоби полегшити науково-дослідницьку роботу, потрібно територіально розділити українські землі (за політичним критерієм): за Львовом – «Австрійську й Угорську Русь, Російське Поділе, Волинь, Холмщину й Підляшє; усе інше булоб за Київом»; дві комісії мають створити субкомісії (буковинську, чернігівську, кубанську та ін.) для збору й осмислення емпіричного матеріалу; науковці Львова та Києва повинні опрацювати доступну в бібліотеках картографічну й статистичну літературу, монографії; створити окремий редакційний комітет із представників етнографічних комісій двох наукових установ.

Заслуговує уваги публікація професора Чернівецького університету Степана Смаль-Стоцького «Ідеї Шевченкової творчості», яку він виголосив на святкових зборах НТШ з нагоди 100-річчя від дня народження патрона Товариства. На основі аналізу поезій патріотичного та історичного змісту автор висвітлив новий підхід до вивчення його творчості як поета-пророка на тлі суспільного розвитку українського народу без власної держави, подав читачеві принципи формування національного світогляду Т. Шевченка, який присвятив своє життя «безнастанній боротьбі за правду і волю, скрізь за неї вступав ся і за неї терпів», що й стало головним джерелом ідей для його творів. У доповіді С. Смаль-Стоцький наголосив, що «Шевченко серед найрізнішших філософічних течій і напрямів умів зберегти свою самостійність, не дав себе ніяким великим авторитетом збити з пантелику, не йшов на сліпо за “современими огнями”,... – усе те умів він перепустити крізь призму

свого духа, умів він у горнилі своєї душі перетопити рідним, наскрізь українським світоглядом у свою рідну, питому українську систему» (1914. Ч. 58–59). Стаття, у якій професор намагався привернути увагу до найбільш злободенних питань Шевченкової доби, порушити проблеми, що не тільки були гостро актуальними тоді – політичні, релігійні, етичні, а й залишилися пекучими до початку Першої світової війни, у 1914 р. з'явилася друком як відбиток, а згодом увійшла до комплексного ювілейного видання Українського наукового інституту у Варшаві «Т. Шевченко. Інтерпретації» з передмовою Василя Сімовича, присвяченого 75-літтю уродин ученого-шевченкознавця (1934).

Другу групу матеріалів до історії НТШ репрезентують повідомлення про наукову діяльність та зв'язки Товариства з іншими науковими та культурними осередками, які інформували про участь його членів у різних експедиціях, міжнародних наукових з'їздах, конгресах. Такі заходи відкривали перед учасниками можливість звернути увагу на себе, на свій народ, на його культуру та її значення на світовій арені, але відсутність належної державної підтримки і скрутне фінансове становище українського наукового осередку від моменту його заснування обмежували активну участь у міжнародному науковому житті³.

З перших випусків «Хроніки НТШ» дізнаємося, що члени-ентешівці презентували досягнення національної науки в Парижі у 1900 р.: Володимир Кобринський і Теофіл Гвоздецький взяли участь у конгресі лікарів; Федір Вовк виступав із доповідями на XII конгресі передісторичної антропології та археології (тема

³ Уряд Австро-Угорщини виділяв незначні, але вкрай помічні державні субсидії НТШ як науковій установі, що покривали приблизно половину, а то й третину бюджету, який в основному спрямовували на видавничі потреби. Наприклад, у 1894 р. НТШ отримало 1 000 корон, у 1895 р. – 3 000 корон (тоді як витрати на наукові видання становили 4 500 корон), у 1899 р. – 14 000 корон (частково витратили на видання 16 книжок, коли загальна сума друку становила 27 160 56 корон), у 1900, 1901 і 1904 рр. – по 16 000, 1905 р. – 21 000 корон, у 1910 – 17 000 корон, у 1911 р. – 40 000 корон, у 1913 р. – 47 000 корон. Для порівняння, наукові установи інших національностей в імперії отримували значно вищі грошові допомоги від держави: у 1900 р. Краківській академії наук виділили 93 000 корон, Чеській академії наук у Празі – 80 000 корон.

реферату «Про передмікенську культуру»), а також на з'їзді фольклористів (1900. Ч. 4).

На конгресі правників у Празі 21–22 травня 1904 р. делегатами від НТШ були Кость Левицький, який виголосив вітальну промову та побажав, щоб перший з'їзд став гарним фундаментом для майбутніх наукових заходів, і Станіслав Дністрянянський, який у доповіді про дружні стосунки українців і чехів від Тараса Шевченка та Павела-Йозефа Шафарика з 1845 р. акцентував увагу на прихильності чеської інтелігенції до справи руського університету (1904. Ч. 19) в Австрійській імперії.

9–14 вересня 1908 р. НТШ взяло участь у XVI міжнародному з'їзді американістів у Відні. Делегатом від установи був Зенон Кузеля, але доповідь український науковець не виголошував, бо програма заходу передбачала лише виступи про американську автохтонну людність. Зі свого боку, З. Кузеля передав вітання організаторам від віділу Товариства та інформував окремих учених про напрями досліджень інституції. Крім пленарного та секційних засідань, учасники заходу мали змогу оглянути етнографічний музей, царську скарбницю, архів фотографій і збірку графа Більчека в Крайценштайні, відбути екскурсії Угорщиною та Боснією (1908. Ч. 35).

Консолідація наукових сил, поширення правдивих знань про Україну через дослідження, публікації, виступи на конференціях були першочерговими завданнями НТШ, допомагали підтримувати контакти галицьких і наддніпрянських учених, сприяли їхньому спільному внескові в розвиток національної науки. Варто згадати про археологічні з'їзди, які скликали з 1869 р. у різних містах Російської імперії, зокрема і на Наддніпрянській Україні. Львівське Товариство ніколи не брало у них участі через недопущення виступів українською мовою, а часом і відсутність запрошень від організаторів, хоч уважно стежило за процесом їхньої підготовки та проведення [10, с. 297]. У 1899 р. членів НТШ запросили на XI з'їзд археологів, істориків та представників інших гуманітарних і суспільних наук у Києві, але з програми «з поміж допущених словянських мов було виключено українсько-руську» мову. Після тривалих дискусій організаційний комітет погодився на запит галицьких науковців за умови, що доповіді звучатимуть на закритих секційних засіданнях, на яких буде не більше 25 осіб. Але на це не пристали

члени Товариства. В. Гнатюк зауважив: «Так отже в часі київсько-го з'їзду *говорила Галичина, а Україна мовчала*. Українці не піднесли тоді ні слова протесту проти дикої постанови. Вони брали участь у з'їзді й читали свої реферати – по-російськи» [2, с. 67]. Тексти виступів, які були підготовані на з'їзд, надрукували в «Записках НТШ» (1899. Т. 31–32; 1900. Т. 35–36), деякі в інших випусках (1900. Т. 33, 37) – загалом було 30 рефератів з археології, історії, етнографії та фольклору, мовознавства, історії літератури. Серед них: «Звенигород галицький», «Материяли до історії козацьких рухів 1590-х рр.» М. Грушевського, «Суспільні верстви та політичні партії в Галицькiм князiвствi до половини XIII столiття» Мирона Кордуби, «Діалект і вірування Гуцулів» Володимира Шухевича, «Причинок до пізнання розвитку народньої мови в письменстві у Галицьких Русинів» Іллі Кокорудза, «Про наголос в українсько-руській мові» Володимира Охримовича, «Історичне тло Слова о полку Ігоревім» Володимира Коцовського, «Новий причинок до студий над Іваном Вишенським» Івана Франка [12].

У 1902 р. після активного обговорення на спільних засіданнях секцій НТШ вирішило, що в археологічному з'їзді у Харкові «члени Товариства не відтягнуть ся від участі, коли дістануть завчасу запросини на з'їзд і будуть мати певність, що зможуть читати свої реферати по українськи» (1902. Ч. 11. С. 5). Хоч організатори запевнили, що українська мова буде допущена до програми, але запрошення так і не надійшли. Про перебіг наукового заходу детально інформує замітка Олексія Маркевича у 53 томі «Записок НТШ» з приміткою редакції, яка пояснює відсутність учених із Галичини: «...організатори харківського з'їзду, по київським прецеденті, свідомо хотіли оминати “українське питання”, для того не тільки до українських учених в Галичині, а і взагалі до слов'янських інституцій і учених не удавали ся з запрошеннями, і пущено було гасло, що харківський з'їзд буде мати льокальний (“м'єстный”) характер» [11, с. 3]. Лише 1905 р. під час XIII археологічного з'їзду в Катеринославі (нині – м. Дніпро) вперше прозвучала українська мова на пленарному засіданні в привітанні професора Харківського університету Миколи Сумцова. «На сей з'їзд не прошено вже нікого з Галичини й Буковини. Супроти того *Галичина тепер мовчала, але Україна заговорила*», – констатував В. Гнатюк [2, с. 68].

Чергове запрошення на археологічний з'їзд у Чернігові надійшло до НТШ у 1908 р. від Московського археологічного товариства, але після порозуміння з Українським науковим товариством у Києві Історично-філософічна секція відмовилася від участі (1908. Ч. 35. С. 3).

До другої групи зараховуємо також повідомлення та звіти дійсних членів про науково-пошукові експедиції, які відігравали важливу роль у розвитку національної науки. На початкових етапах діяльності товариства, – слушно підмітив М. Глушко, – це були польові мандрівки українських науковців (фольклористів та етнографів), що мали однопрофільний, переважно фольклористичний характер, а учасником науково-пошукової роботи була зазвичай одна людина (спорадично – дві). Як приклад, дослідник наводить інформацію про розподіл коштів на засіданні Етнографічної комісії (28 червня 1900 р.) для проведення експедицій окремими маршрутами: Володимиру Шухевичу виділили 100 корон для поїздки на Гуцульщину, Олександрові Колесі – 100 корон для відвідування Закарпаття, О. Роздольському – 200 корон для поїздки на Лемківщину, Михайлові Павлику – 200 корон для перегляду монастирських бібліотек у Галичині [1, с. 13]. Водночас, усі наукові подорожі членів НТШ мали конкретну мету і завдання, окреслені програмою Етнографічної комісії, і потребували чималих коштів, про що свідчать численні звернення виділу до уряду з проханням фінансово підтримати українську науку.

У 1901 р. Етнографічна комісія отримала від сойму 1000 корон допомоги для нової експедиції за декількома різними маршрутами: В. Шухевич продовжив збирати матеріали на Гуцульщині для доповнення своєї праці «Гуцульщина», яку друкували у «Матеріалах до русько-української етнології», додавши до тексту низку фотографій; О. Роздольський фіксував на фонограф музику народних пісень у селах на заході України і зібрав 670 мелодій, з яких 220 лемківських, а О. Людкевич переписував їх на ноти; В. Гнатюк записував народну творчість у Бучацькому повіті, зібравши понад 240 ще недрукованих легенд, казок, новел, анекдотів, небилиць, 35 пісень та декілька сотень записів з народної медицини та вірувань (1902. Ч. 10; 1902. Ч. 11).

У 1903 р. за ініціативою Історично-філософічної секції у Львові Етнографічна комісія організувала антропометричну експедицію

на Бойківщину та Гуцульщину, яку очолив Федір Вовк (навчався тоді у Франції), і яка, певною мірою, набула міжнародного характеру через залучення до науково-пошукової роботи делегації Антропологічного товариства в Парижі. Метою було детальніше вивчення мешканців Карпат і Прикарпаття (вимірювання тіла та його частин), зокрема гуцулів, щоб довести їхню належність до українського народу і спростувати тези про наявність у них «відзнак східного чи азійського походження, яке надавалось йому деякими авторами на підставі подібності слова Г у ц у л до назви У з і в або Ю ц і в» (1903. Ч. 16). Упродовж двох місяців вдалося зібрати унікальний антропологічний (зняти мірки 400 осіб (чоловіків і жінок), зробити понад 600 світлин, суттєво поповнити колекцію волосся від представників автохтонного населення Східних Карпат, яку збирав Ф. Вовк) та етнографічний (понад 400 фотографій) матеріали. Результати наукової подорожі керівник висвітлив у статтях у збірниках НТШ і Паризького антропологічного товариства.

«Хроніка НТШ» досить детально інформує про наступні етнографічно-антропологічні польові експедиції у Галичині, Бойківщині, Гуцульщині, Буковині й Угорщині в 1904, 1905, 1908, 1910 роках для вивчення автохтонності місцевого населення, запису народного фольклору за участі дійсних членів НТШ, а деколи із залученням закордонних наукових інституцій. Наприклад, у листопаді 1903 р. на засіданні Етнографічної комісії І. Франко звітував про поїздку до Відня, де принагідно обговорював план етнографічної експедиції на Бойківщину, яку Віденське етнографічне товариство погодилося частково профінансувати (1903. Ч. 16). Дослідницька подорож відбулася у серпні – вересні 1904 р., її увінчала масштабна стаття І. Франка «Етнографічна експедиція на Бойківщину» (1905), а в українській історіографії вона відома також як перша комплексна наукова експедиція українських народознавців [1].

Такий формат науково-дослідницької роботи забезпечував підтримку контактів із Наддніпрянською Україною. Так, «Хроніка НТШ» за 1908 р. повідомляє про етнографічну екскурсію Філарета Колесси до Полтавської губернії (кошти в сумі 500 корон пожертвував любитель народної музики, який волів залишитися інкогніто) з метою зібрати і записати на фонограф кобзарські мелодії, зокрема історичні думи і пісні з репертуару кобзаря Михайла

Кравченка з містечка Сорочинець на Полтавщині (нині – с. Великі Сорочинці Полтавської обл.). Завдяки художнику Опанасу Сластиону з Миргорода, який здавна цікавився українським фольклором, у підсумку вченому вдалося зафіксувати понад десяток історичних пісень у різних варіаціях від декількох виконавців; також НТШ отримало цінний дарунок від Лесі Українки – 17 валків із записом співу й мистецької гри на бандурі кобзаря Гончаренка з Харківщини, який мешкав у Севастополі (1908. Ч. 36).

Найбільшим досягненням установи, що принесло їй славу в українській та світовій науці, були наукові видання Товариства, постійна реєстрація яких у «Хроніці НТШ» (рубрики «Наукові видання Товариства», «Видання Товариства», «Нові видання Товариства») формує матеріали третьої групи. Вони розкривають видавничу діяльність установи упродовж 1900–1939 років та охоплюють переліки наукових періодичних і серійних видань Товариства з розписаним змістом і друкованої продукції книгарні, частина з якої сьогодні стала бібліографічною рідкістю. Доповнює їх детальна інформація про авторів чи редакційний колектив, місце і дату друку, доволі часто й наклад. Публікація таких списків є незамінним джерелом для формування повної бібліографії українських друків, зокрема видань НТШ, реконструкції тематики української книжки Галичини. Для сучасних істориків ці відомості мають величезне значення, бо дають змогу зорієнтуватися у проблематиці часу й авторів, навіть коли нема безпосереднього доступу до конкретних випусків періодичних та серійних видань (хоча великою заслугою нині є більшість оцифрованих копій на інтернет-ресурсах).

Пріоритетним для НТШ був випуск наукової літератури, що об'єднувала праці з мовознавства, літературознавства, фольклору й етнографії, історії, географії, релігієзнавства, мистецтвознавства, філософії та інших галузей гуманітарного й суспільствознавчого знання. У більшості друкованих видань відображені ключові проблеми національного відродження, тяглість розвитку історичного процесу та українського націє- і державотворення, виняткове пошанування історичних традицій і народного епосу, культурної спадщини, спроби вивчати нашу історію в контексті світового поступу.

З усієї сукупності різноманітної наукової продукції установи, що виходила до і після Першої світової війни, найвідомішими були

«Записки Наукового Товариства імени Шевченка». Зі списку періодики варто згадати: «Збірник історично-філософичної секції», «Збірник фільологічної секції», «Збірник математично-природописно-лікарської секції», «Часопись правничу і економічну», «Матеріяли до українсько-руської етнології», «Етнографічний збірник», наукову частину «Літературно-наукового вістника». До серійних видань належали: «Руська історична бібліотека» (1886–1904; 24 томи), «Пам'ятки українсько-руської мови і літератури» (1896–1930; 8 томів), «Студія з поля суспільних наук і статистики» (1908–1912; 4 томи), «Правнична бібліотека» (1901–1909, 4 томи), «Жерела до історії України-Руси» (1895–1924; 22 томи), «Українсько-Руський архів» (1905–1913; 15 томів), «Матеріяли до української бібліографії» (1909–1932; 6 томів). Майже всі статті та монографії, надруковані у цих виданнях, спочатку заслуховували на засіданнях секцій та комісій, їх взаємно рецензували, часто після обговорення доповнювали, що не тільки забезпечувало якість пропонованих до друку матеріалів, але й слугувало школою для молодих учених. Багато наукових чи науково-популярних праць вийшли окремими відбитками, що впливало на популяризацію, ширше та зручніше розповсюдження видань Товариства.

Через систему книгообміну НТШ обмінювалося власною друкованою продукцією з провідними науковими установами та центрами різних країн світу, що також забезпечувало підтримку міжнародної діяльності Товариства (рубрики «Інституції, що обмінювалися своїми виданнями з Товариством», «Нові товариства й інституції, що приступили до обміну виданнями», «Справозданє з бібліотеки...»). У 1905 р. це були 322 наукові інституції, серед них – 16 академій наук, 107 наукових товариств, 18 університетів і 181 редакція (1905. Ч. 23. С. 12), у 1911 р. – 335 наукових установ (26 академій наук, 196 наукових осередків, 113 редакцій і видавництв) (1912. Ч. 49. С. 59). Серед видань на обмін обов'язковою була «Хроніка НТШ» (в основному німецькомовний варіант) і найчастіше: «Записки НТШ», збірники секцій, «Етнографічний збірник», «Матеріяли до українсько-руської етнології», «Українсько-руський Архів», «Жерела до історії України-Руси», «Пам'ятки українсько-руської мови і літератури», «Матеріяли до української бібліографії». Усі свої наукові періодичні та серійні видання у 1912 р. Товариство

надсилало до: Болгарської академії наук у Софії, Сербської королівської академії в Белграді, Чеської академії наук у Празі, Українського наукового товариства у Києві, Київського та Чернівецького університетів, Губернської земської управи в Полтаві, Петербурзького університету та редакції «Вестника Европы» в Петербурзі, товариства «Просвіта» у Львові (1913. Ч. 53. С. 35–46).

Створення національної бібліографії, систематичних покажчиків до окремих розділів українознавства було одним із пріоритетних напрямів роботи членів товариства. Для цього у листопаді 1909 р. організовано спеціальну Бібліографічну комісію – науководослідний підрозділ осередку, до завдань якого належало: збирати і складати українську та українознавчу бібліографію за межами України, досліджувати актуальні проблеми національного книговидання [4, с. 569]. У «Відозві бібліографічної комісії» за 1910 р. її члени висловили прохання, щоби «всі наші видавництва на цілім просторі нашої землі і взагалі скрізь, де гомонить наше слово і виходить наша книжка, повинні пам'ятати про потреби нашої науки і з морального обов'язку посилати по одному хоча-б примірнику кожного, найменшого навіть видання до бібліотеки Наукового Тов. ім. Шевченка» (1910. Ч. 44).

Для усунення лакун у фонді та поповнення бібліотеки дублетними примірниками чи заміни дефектних на сторінках «Хроніки НТШ» помістили «Виказ друків, за якими шукає Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка», що охоплював книжкову продукцію від 1801 до 1835 років українською, польською та німецькою мовами, видану в Галичині або ту, яка стосувалася українських територій – разом 161 позиція (букварі, катехитична і релігійна література, праці Івана Лаврівського, Антонія Ангеловича, Василя Довговича, Михайла Левицького, Дениса Зубрицького, Григорія Шашкевича) (1909. Ч. 38) та «Виказ часописів, за якими шукає Бібліотека Наук. Тов. ім. Шевченка» – 56 позицій, зокрема «Буковина», «Галичанин», «Громадський голос», «Дзвін», «Наука», «Недѣля» й еміграційна періодика: «Америка», «Американський голос», «Канадський фермер», «Поступь», «Свобода» (1909. Ч. 38).

У пошуках друкованої продукції з різних етнографічних територій України для комплектації фонду бібліотеки, члени Бібліографічної комісії на основі бібліографічних покажчиків Михайла

Комарова впорядкували «Дезідерати Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові. (Українські видання в Росії за рр. 1798–1883)» (крім творів Т. Шевченка). Список формували 242 книжкові видання художньої літератури, драматичних творів, музичних композицій, зокрема Івана Котляревського, Марка Вовчка, Євгена Гребінки, Григорія Квітки-Основ'яненка, Івана Левицького, Пантелеймона Куліша, Миколи Лисенка, Семена Гулака-Артемовського, Олени Пчілки, Миколи Старицького, Олекси Стороженька, а також 34 позиції журналів і часописів (1910. Ч. 43).

«Хроніка НТШ», за словами В. Яніва, містить «цінний біо-бібліографічний матеріал» [2, с. 9], що включає біографічні відомості про членів установи, зосереджені у рубриці «Дійсні члени Товариства» («Члени товариства»), які зараховуємо до четвертої групи джерел. Ці публікації, зазвичай досить розлогі, висвітлювали життєвий і творчий шлях українських чи закордонних учених, їхню активність на науковій ниві, містили бібліографію найважливіших праць, а «таке доповнення, – констатувала Т. Дубова, – додавало виданню, по-перше, інформативності, по-друге, науковості, по-третє, давало поштовх до подальшого вивчення теми» [3, с. 129]. Редакція зазначила, що в основі цих відомостей – інформація, подана самими діячами, без обов'язкового канону й обсягу, з використанням варіанту середтекстової бібліографії чи окремого нумерованого і нумерованого списків. Перших дійсних членів (31 особа) іменували на спільному засіданні трьох секцій 1 червня 1899 р. за вагомий внесок у розвиток національної науки, а їхні життєписи були розподілені за секціями: Історико-філософічна – 12 членів (М. Грушевський, Ф. Вовк, В. Охримович, С. Томашівський, Володимир Антонович, Станіслав Дністрянський, Михайло Зобків, Кость Левицький, Євфим Сіцинський, Петро Стебельський, Остап Терлецький, Яків Шульгин), Філологічна – 10 членів (О. Барвінський, В. Гнатюк, І. Кокорудз, О. Колесса, В. Коцовський, С. Смаль-Стоцький, І. Франко, Олександр Кониський, Кирило Студинський, Митрофан Дикарив), Математично-природописно-лікарська – 10 членів (Григорій Величко, Іван Верхратський, Іван Горбачевський, Осип Дакура, Володимир Левицький, Петро Огоновський, Євген Озаркевич, Іван Пулюй, Фелікс (Щасний) Сельський, Олександр Черняхівський) (1900. Ч. 1). Наприкінці 1913 р. число дійсних членів

зросло до 62 осіб, з них – 17 закордонних, а в 1923 – до 106 осіб, 30 закордонних.

Дійсне членство було поважною заслугою, і всіх наступних членів обирали на спільних засіданнях секцій та за ухвали Виділу. Біля прізвищ тих дійсних членів, чиї біографії були надруковані в попередніх числах видання, вказували тільки посаду й дату обрання, а біографії новообраних – подавали у примітках. Так, на сторінках довоєнної «Хроніки НТШ» знаходимо ґрунтовні відомості з переліком наукових праць про галицьких вчених та науковців з інших регіонів України: Олександра Лотоцького (1901. Ч. 5), Агатангела Кримського, Павла Житецького (1904. Ч. 17), Миколу Сумцова, Володимира Перетца (1909. Ч. 37), Миколу Біляшівського (1910. Ч. 41), Олександра Русова, Ореста Левицького (1911. Ч. 45), Миколу Петрова, Костю Михальчука, Миколу Василенка (1912. Ч. 49).

Дійсними членами НТШ ставали вчені з різних країн, а підставою для того могли бути не лише наукові праці в галузі українознавства, а й сприяння і популяризація українських досліджень за кордоном, підготовка національних кадрів у авторитетних інституціях Європи. Це сприяло обміну думками, залученню до праці молодих науковців, швидшому рецензуванню світової наукової літератури. Перших «членів-чужинців» обрала Філологічна секція у 1903 р.: Олександра Пипіна з нагоди святкування 50-ліття наукової діяльності (фольклорист, професор Петербурзького університету) та В. Ягіча (професор університетів у Будапешті та Кракові) (1903. Ч. 15. С. 18). Згодом її склад у довоєнний період поповнили нові іноземні представники: Еріх Бернекер (професор Мюнхенського університету), Олександр Брінкер (професор університету в Берліні), Іван Шишманов (професор університету в Софії), Олаф Брок (професор університету у Копенгагені), Теодор Ґартнер (професор університету в Інсбруці), Стоян Новакович (професор університету в Белграді), Юрій (Їржі) Полівка (професор університету в Празі). До Історично-філософської секції НТШ до 1914 р. входили такі іноземні члени, як Альфред Єнсен (почесний доктор Уппсальського університету), Платон Жукович (професор Духовної академії в Петербурзі), Раймунд Кайндль (професор університету в Граці), Шарль Сеньобос (професор університету в Парижі), Олексій Шахматов (професор Петербурзького університету). Практично

про всіх закордонних учених подано короткі біографічні відомості, доповнені бібліографією праць, головню з україністики. Наприклад, у тексті життєпису А. Єнсена вміщено список найважливіших його досліджень зі славістики – 16 наукових робіт, зокрема три українськомовні у «Записках НТШ» (1912. Ч. 49. С. 16–17).

До цієї групи належать також некрологи, у більшості випадків анонімні, які допомагають відновити невідомі фрагменти життя та професійної діяльності, впорядкувати біобібліографію. Ці матеріали значно збагачують знання сучасних дослідників про наукову та громадську роботу окремих учених, багато з яких є нині несправедливо забуті чи маловідомі широкому українському загалові. У випусках за 1900–1914 роки надруковано некрологи семи померлих дійсних і почесних членів НТШ – М. Дикарїва, О. Кониського, О. Терлецького, О. Маркевича, О. Пипїна, М. Лисенка, Володимира Лесевича. Їх доповнюють портрети діячів і вкраплені у текст назви їхніх досліджень.

З-поміж надрукованих посмертних згадок виділяється біографічний нарис М. Грушевського про покійного О. Кониського, у якому розпорошено згадано про публікаційну активність ученого та підкреслено його внесок у заснування та реорганізацію НТШ, наукову та видавничу діяльність, вплив на розвиток української національної ідеї в Галичині (1901. Ч. 5). Розширений варіант некролога опубліковано в «Записках НТШ» (1901. Т. 39) зі спогадами голови Товариства про свого вчителя, аналізом його політичних, історико-культурних поглядів та громадської позиції [6, с. 154].

Доволі ґрунтовними є некрологи дійсних членів Історично-філософїчної секції О. Маркевича, професора Одеського університету, що містить реєстр публікацій покійного в «Записках НТШ» (14 позицій) (1904. Ч. 17); В. Лесевича, філософа, літературознавця і фольклориста, який заповів свою приватну книжкову колекцію різними мовами для бібліотеки НТШ, із середтекстовою бібліографічною інформацією (18 позицій) (1906. Ч. 25) та почесного члена М. Лисенка (1912. Ч. 52), талановитого українського композитора (середтекстова бібліографія охоплює 17 позицій), який своєю творчою працею відкрив для світу багатство національної культури через обробку народних пісень та подальшу їх популяризацію як в Україні, так і за кордоном [8, с. 278].

Висновки. Матеріали «Хроніки НТШ» висвітлюють історію створення, особливості організації та розвитку Товариства, його структурних підрозділів у контексті суспільно-політичного, економічного і культурного розвитку української нації, розділеної між різними державами, з відображенням усіх значних і, на перший погляд, незначних моментів. Дослідження особливостей структури дало змогу виявити та виокремити науковий контент – умовні групи публікацій з відомостями про наукову діяльність членів установи в 1900–1914 роках: статті дійсних членів НТШ; повідомлення про наукову діяльність та зв'язки інституції з іншими науковими та культурними осередками; реєстрація друкованих видань; біографічні відомості. Частина з них інформує про галузеві напрями зацікавлень українських учених (історія, археографія, етнографія, фольклористика, географія, літературознавство, біографістика тощо). У виданні зафіксовано та збережено для сучасних дослідників цікаві свідчення про розвиток української науки в Галичині першої половини ХХ ст., зокрема гуманітаристики. Ці відомості допоможуть детальніше охарактеризувати напрями наукової роботи НТШ (засідання секцій і комісій, виголошення доповідей, публікація статей, участь у міжнародних з'їздах, науково-пошукові експедиції), виміри співпраці галицьких і наддніпрянських учених у довоєнний період, контакти з іншими науковими інституціями, активність установи в культурно-просвітньому та громадському житті української спільноти. Матеріали видання є незамінним джерелом для реконструкції тематики української книги, висвітлення розвитку бібліотекознавства та книгознавства, доповнення біографістики цінною інформацією про життєвий і творчий шлях видатних українських чи закордонних учених.

1. Глушко М. Перша комплексна наукова експедиція українських народознавців. *Народна творчість та етнологія*. Київ, 2019. Вип. 5 (381). С. 11–25. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2019.05.011>.

2. Гнатюк В. Наукове Товариство імени Шевченка у Львові. (Історичний нарис першого 50-річчя – 1873–1923) / з впровідним словом В. Янева. Вид. 2-ге. Мюнхен ; Париж, 1984. 176 с.

3. Дубова Т. Біобібліографія в західноукраїнських виданнях 20–30-х рр. ХХ століття (Окремі видання і періодика). *Затиски Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника* : [зб. наук. праць]. Львів, 2003. Вип. 11. С. 129–144.

4. Льницька Л., Мороз М., Піх О. Бібліографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові (1909–40). *Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія*. Львів, 2012. Т. I : А–Бібл. С. 569–574.

5. Капраль М., Фелонюк А. Михайло Грушевський і археографія у Науковому товаристві ім. Шевченка (1894–1913 рр.). *Михайло Грушевський : Студії та джерела*. Київ, 2019. Кн. 2. С. 17.

6. Когут С. Михайло Грушевський про українське письменство: просопографічний аспект. *Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника* : зб. наук. праць. Львів, 2023. Вип. 15 (31). С. 147–166. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15\(31\)-5](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15(31)-5).

7. Комариця М. Хроніка наукового товариства імені Шевченка. *Українські часописи Львова 1848–1939* : іст.-бібліогр. дослідж. : у 3 т. / НАН України, ЛНБ ім. В. Стефаника, НДЦ періодики ; уклад. М. М. Романюк (кер. проекту). Львів : Світ, 2002. Т. 2 : 1901–1919 рр. С. 105–118.

8. Конта Р. М. «Хроніки НТШ» як джерело до висвітлення етнологічного наукового доробку членів Наукового товариства ім. Шевченка. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2013. Вип. 37. С. 278–282.

9. Кульчицька Т. «Хроніка НТШ» як джерело до біобібліографії. *Записки Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника* : [зб. наук. праць]. Львів, 1995. Вип. 3. С. 125–130.

10. Купчинський О., Мороз М. Археологічні з'їзди. *Наукове товариство імені Шевченка. Енциклопедія*. Львів, 2012. Т. I : А–Бібл. С. 297–300.

11. Маркевич О. XII Археологічний з'їзд у Харкові, 1902 р. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Львів, 1903. Т. 53, кн. 3. С. 1–18.

12. Переднє слово. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Львів, 1899. Т. 31–32, кн. 5–6. С. 27–30.

13. [Редколегія]. Вступне слово. *150 років на службі української науки та культури. Гуманітарні науки* / відп. ред. С. Гелей. Львів, 2023. 1016 с.

References

1. Hlushko, M. (2019). Persha kompleksna naukova ekspedytsiia ukrain-skykh narodoznavtsiv [The first comprehensive scientific expedition of Ukrainian ethnologists]. *Narodna tvorchist ta etnolohiia*. Kyiv, 5 (381), pp. 11–25. DOI: <https://doi.org/10.15407/nte2019.05.011>. [in Ukr].

2. Hnatiuk, V. (1984). Naukove Товариство imeny Shevchenka u Lvovi. (Istorychnyi narys pershoho 50-richchia – 1873–1923) [Shevchenko Scientific Society in Lviv. (Historical essay of the first 50th anniversary – 1873–1923) / z vprovidnym slovom V. Yaneva. Vyd. 2-he. Miunkhen ; Paryzh, 176 p. [in Ukr].

3. Dubova, T. (2003). Biobibliohrafiia v zakhidnoukrainskykh vydanniakh 20–30-kh rr. XX stolittia (Okremi vydannia i periodyka) [Biobibliography in Western Ukrainian editions of the 1920s–1930s. (Separate editions and periodicals)]. *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka* : [zb. nauk. prats]. Lviv, 11, pp. 129–144. [in Ukr].
4. Ilnytska, L., Moroz, M. & Pikh, O. (2012). Bibliohrafichna komisiia Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u Lvovi (1909–40) [Bibliographic commission of the Shevchenko Scientific Society in Lviv (1909–40)]. *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka. Entsyklopediia*. Lviv, I : A–Bibl, pp. 569–574. [in Ukr].
5. Kapral, M. & Feloniuk, A. (2019). Mykhailo Hrushevskyy i arkeohrafiia u Naukovomu tovarystvi im. Shevchenka (1894–1913 rr.) [Mykhailo Hrushevskyy and archeography in the Shevchenko Scientific Society (1894–1913)]. *Mykhailo Hrushevskyy : Studii ta dzherela*. Kyiv, 2, pp. 7–51. [in Ukr].
6. Kohut, S. (2023). Mykhailo Hrushevskyy pro ukrainske pysmenstvo: prosopohrafichniy aspekt [Mykhailo Hrushevskyy about ukrainian writers: the prosopographic aspect]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka* : zb. nauk. prats. Lviv, 15 (31), pp. 147–166. DOI: [https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15\(31\)-5](https://doi.org/10.37222/2524-0315-2023-15(31)-5). [in Ukr].
7. Komarytsia, M. (2002). Khronika naukovoho tovarystva imeny Shevchenka [Chronicle of Shevchenko Scientific Society]. *Ukrainski chasopysy Lvova 1848–1939* : ist.-bibliohr. doslidzh.: u 3 t. Lviv : Svit, 2 : 1901–1919 rr., pp. 105–118. [in Ukr].
8. Konta, R. M. (2013). “Khroniky NTSh” yak dzherelo do vysvitlennia etnologichnoho naukovoho dorobku chleniv Naukovoho tovarystva im. Shevchenka [“Chronicles of NTSh” as source of illumination of ethnologic work of members of Shevchenko Scientific Society]. *Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*. Zaporizhzhia, 37, pp. 278–282. [in Ukr].
9. Kulchytska, T. (1995). “Khronika NTSh” yak dzherelo do biobibliohrafiï [“Chronicle of NTSh” as a source for biobibliography]. *Zapysky Lvivskoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka* : [zb. nauk. prats]. Lviv, 3, pp. 125–130. [in Ukr].
10. Kupchynskyy, O. & Moroz, M. (2012). Arkheolohichni zizdy [Archaeological congresses]. *Naukove tovarystvo imeni Shevchenka. Entsyklopediia*. Lviv, I : A–Bibl, pp. 297–300. [in Ukr].
11. Markevych, O. (1903). XII Arkheolohichniy zizd u Kharkovi, 1902 r. [XII Archaeological congress in Kharkiv, 1902]. *Zapysky Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka*. Lviv, 53, 3, pp. 1–18. [in Ukr].
12. Perednie slovo [Foreword]. (1899). *Zapysky Naukovoho Tovarystva im. Shevchenka*. Lviv, 31–32, 5–6, pp. 27–30. [in Ukr].

13. Helei, S. (ed., 2023). [Redkolehiia]. Vstupne slovo [Foreword]. *150 ro-kiv na sluzhbi ukrainskoi nauky ta kultury. Humanitarni nauky*. Lviv, 1016 p. [in Ukr].

Mariya Pirko, PhD, Researcher in Department of Scientific Bibliography of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv

Scientific content of the “Chronicle of Shevchenko Scientific Society” edition as a source for the history of the society (1900–1914)

In the article the author focused on the informational potential of the “Chronicle of Shevchenko Scientific Society” edition as a source for the history of the society against the background of social and political processes in the prewar period. The study of the structural features made it possible to identify and distinguish conditional groups of publications with information on the scientific activity of the members of the institution in 1900–1914: articles by full members of the Shevchenko Scientific Society (NTSh); information about the institution’s scientific activities and relations with other scientific and cultural centers; registration of printed publications; biographical information.

The author characterized their information content in them and provided a number of example. It is noted that the main vectors of the institution’s scientific work were: meetings of sections and commissions, delivering reports, publishing articles, participating in international congresses and scientific research expeditions. Some of the publications highlight the scientific interests of Ukrainian scientists (history, archeography, ethnography, folkloristics, geography, literary studies, biographical studies), dimensions of cooperation of Galician and Dnieper scientists in the prewar period, organizational connection with institutions abroad and active participation its members in the international scientific life, which were also a guarantee of the successful development and prosperity of Ukrainianism, the representation of Ukrainian national science on the world stage.

Elucidated that the materials of this printed issue for the modern scientists are an indispensable source for the reconstruction of the topic of the Ukrainian book, highlighting the development of librarianship and bibliography, supplementing Ukrainian biography with valuable information about the life and creative path of outstanding Ukrainian and foreign scientists, and in general for analyzing the development of our science, in particular, humanities on beginning of the 20th century.

Keywords: *Shevchenko Scientific Society, “Chronicle of NTSh”, scientific content, humanities, Galician and Dnieper scientists, research expeditions, biobibliography.*